

KOLL PÅ FEM MINUTER

Helikopterpengarnas konsekvenser

Så kallade helikopterpengar har hamnat i rampljuset under corona-krisen. Vad är helikopterpengar och vad är syftet?

– Begreppet helikopterpengar myntades i slutet av 60-talet av Milton Friedman och innebär att medborgaren får pengar från staten eller centralbanken utan motkrav. Verkyget har lyfts fram allt mer i takt med att centralbankerna försökt få fart på ekonomin och inflationen genom utökade tillgångsköp och nollräntor. Åtgärderna har ökat penningmängden dramatiskt, men velociteten, det vill säga hastigheten på pengar i ekonomin, har fortsatt att gå ned. Syftet med helikopterpengar är helt enkelt att snabbt sätta pengar i händerna på folket för att få fart på konsumtionen.

Var finns helikopterpengar?

– Det mest aktuella exemplet är USA som tidigare i år skickade ut checkar med engångsbelopp till befolkningen om 1200 dollar per invånare. Det pågår dessutom diskussioner nu i landet för att sjösätta ytterligare ett paket senare i höst.

Varför då, gav åtgärden inte önskad effekt?

– Paketet fick inte så stor påverkan på konsumtionen som man hade förväntat sig. Jag tror många såg pengarna som lottopengar och

»Verkyget har lyfts fram allt mer i takt med att centralbankerna försökt få fart på ekonomin och inflationen genom utökade tillgångsköp och nollräntor.«

FOTOGRAF

Eric Strand.

använde dem för att exempelvis spekulera på börsen.

– Den låga inflationen är också en förklaring att effekten uteblev. De senaste åren har vi haft en hög tillgångsinflation (stigande priser på fastigheter och aktier) medan prisinflationen som mäts enligt KPI har stått stilla. Om det inte är ett generellt köptryck i samhället är det svårare att få igång konsumtionen. Sedan är det klart att den ökade oron för pandemin har gjort människor mer återhållsamma och sparsamma.

Finns det andra former av helikopterpengar?

– Ja, exempelvis i Schweiz och i Tyskland diskuteras nu medborgarlön. Systemet prövades i Finland för ett par år sedan, men gav inte ett bra resultat. Även den fördelningspolitik som Sverige har lång erfarenhet av kan ses som ett frö till helikopterpengar där pengar samlas in av staten och sedan fördelas i samhället.

– Orsaken att helikopterpengar fått fäste i debatten bygger nog på att det är en ganska enkel åtgärd

att driva igenom politiskt. Och för de människor som inte har så mycket pengar och som lever månad till månad får de här pengarna ganska stor betydelse. Men om man strävar efter att bygga en sund ekonomi tror jag att helikopterpengar är feltänkt.

På vilket sätt då?

– Det som är bra med helikopterpengar jämfört med andra stimulansåtgärder är att pengarna når hela befolkningen. Frågan är vilka incitament det skapar i samhället om man kan få pengar utan krav på motprestation. Det är förstås skönt kortsiktigt, men långsiktigt finns risken att man förstör de grundläggande drivkrafterna för arbete och företagsamhet som är helt avgörande för att driva en ekonomi. Dessutom är skuldsättningen redan väldigt hög i dag, vilket helikopterpengar skulle spä på ytterligare.

Tror du att vi kommer få se helikopterpengar i Sverige och i övriga Europa?

– Jag tror verkligen att vi kommer få se mer helikopterpengar, men även modern penningteori (Modern Monetary Theory) som kortfattat bygger på att det inte finns några begränsningar för staten att öka skulderna i systemet. Hur lång tid det tar innan allt är provat är alltid svårt att säga, men samtidigt har centralbankerna inte råd att stanna upp. Vi hade en skuldkris 2008 men har i dag dubbelt så hög skuldsättning. Centralbankerna har bara löst ett solvensproblem genom att öka penningmängden, och därför tror jag vi kommer få se mer av samma, det vill säga fortsatt ökade skulder som växer snabbare än tillväxten. ■

ARON SIGBLAD

ÄMNE

Helikopterpengar

LÄRARE

Eric Strand, vd och fondförvaltare, Auag Fonder

LÄS MER

Alla våra guider finns samlade på finansliv.se